

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Desiderare malu[m] alteri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Equidem si per aliquam hebdomadam post rixam à colloquendo abstinuissent non condemnassent de mortali: quia præsumi tunc potuisset, expectari interim: ut ita deferretur, utque caperetur loquendi prudentior occasio, vel quid simile: unde non statim cessatio locutionis iudicari potuisset odij signum. Eodem modo si per aliquod non valde longum tempus rarissime se obtulissent sermocinandi occasiones: nunc vero, cum hæc non supponnas, puto esse distinguendum. Et siquidem causa rixæ fuit de re levi ipsaque rixæ fuit levis: erit quantum est ex hoc capite odij, vel scandalij, hæc omisio loquendi à mortali excusanda (est, sit venialis, &c. ex alio capite, v.g. ex gravi contemptu, vel simili possit esse peccatum grave.) Ratio est, quia tunc maxime non timoratis, ut in simili dixi n. 13. non præsuntur id oriri ex odio gravi. At si causa rixæ fuit gravis, vel gravis rixæ certe cessatio loquendi de mortali erit condemnanda quia in his casibus cessatio loquendi per tot annos, merito præsuntur ab odio non levi proficisci. Porro Confessarij per maxime adhortentur omnes, præsertim eos, qui simul convivunt; ut in amicitia signis exhibendis prodigi sint, ut ita dicam, nec solum liberales: id enim nos reddit amabiles hominibus, Angelis, Deo. Odi ego acriter eos, qui semper amaro sunt vultu, & austero, nec subditos, consolatilesque solum, sed multo magis superiorem: dum de S. Romualdo prudentissimo æquæ, ac sanctissimo Abate; cuius hodie, cum hæc scribo, memoriam, colimus, sic lego in festo S. Romualdi 7. Febr. l. 2. Breu. Rom. *Vultu adeo læto semper erat, ut inveneres exilarare. Nec immerito statim additur, magno apud Principes: Reges in honore fuit.*

Desiderare malum alteri Vbi;

De Invidia.

29. Inquires primo, An sicuti Inimico licet velle malum punitionis modo dicto; ita universum possit quis proximo malum ex aliquo motivo desiderare;

Respondeo Certè non statim ac illud licet, sequitur & hoc licere: nam inimico desideratur illa punitionis poena, quam iuste meretur: at proximo nullam merenti poenam malum, desiderare, iniquum per se est, id ergo diligentius discutere hac occasione, ne grave-mur; & solent quidem afferri exempla: An possit filius mortem patris optare, vel de illa gaudere, non ut malum patris, (hoc enim esset odium execrandum) sed ut ipse filius paterna hereditate fruatur; An mater possit desiderare mortem filia, ne illam alere, vel dotare cogatur; An possit subditus mortem cupere sui Prælati; ut Prælatum ipse succedat, vel ut ab eo Prælati sibi infenso liberetur? & similia. Si solum desideres, vel cum gaudio excipias cuiusmodi effectus, hereditatem, molestiam carentiam, Prælaturam, &c. facilis est responsio: licet enim hæc optas, vel amplecteris: quia non gaudes de alterius malo, sed de proprio bono. Certè non potest quis licetè gaudere de fornicatione, de comestione carnis, ut facta die vetito, &c. nec illa desiderare, ut tunc fiant, quia gauderet de peccato illiusque desideraret; (lege, Castro Pal. tom. 1. tract. 2. dist. 2. p. 10. §. 2. num. 11) tamen posito, quod hæc cum peccato quis commisit, potest de habita prole sibi complacere, deque viribus relictis: quia non de peccato gaudet, sed de effectu secuto, qui bonus est, ita in casu nostro.

30. Rursus. Si desideres sub conditione, facilis item est responsio licetè posse. Si quis enim hunc actum eliciat: Si meus Petrus moreretur, ego hereditate potire: Si filia mea occumberet, ego molestia liberarer: & gauderet tunc ille non patris, vel filia morte, sed hereditate, deque carentia molestia; culpam odij non committeret, ut potest qui, simili modo de bono suo gaudet, non autem de alieno malo.

31. Denique si absolute desideres in hunc modum: Cupio mortem patris, non ut malum patris est, sed ut bonum meum, seu, ut aufugam bonum inimicum, quia ex illius morte ego eius hereditatem habito? vel sic; Vinam mortis mea filia, nam sic sexcentas sollicitudines excutiam, &c. Si tunc eligis velle malum illis, quamvis ut causam tui modi, quod non videtur culpa vacare.

Et ita quidem putat Bonacina tom. 1. d. 4. circa 4. De peccatis. unica. p. 3. n. 3. his verbis: Secundo sequitur illud graviter peccare, qui grave aliquod malum corporis patris, vel exoptat: Exempti gratia, cupiendo illi mortem, ut quamprimum hereditatem succedat; Ita Silv. Navar. Grassius, Reginald. Tolet. Clavis Regiæ, Molitorius Bonacina.

32. Nihilominus Castro Palaus tom. 1. tr. 6. d. 2. de Charit. p. 1. num. 1. postquam firmavit, posse malum proximo desiderari propter bonum iustitiae, vel bonum publicum, vel ipsius proximi, unde liceret ex zelo iustitiae desiderare punitionem, condignam mortem malefactori gaudere de morte peccatoris scandalosi; qui non amplius erit causa ruinae plurimorum; cupere effrenato filio mortem; ne longiore vita graviora peccata committat, graviusque condemnetur; optare patri senem, firmoque, vel filia inopi mortem, ne in tormenti vivat, & similia: quia hæc desideria sunt finaliter de bono proximi, non de malo, postquam, inquam, hæc firmavit, sic addit: Credo, si cum debita moderatione facias te posse absque peccato mortali de vita alicuius tristari. & de illius morte naturali gaudere illamque inefficaci assidue petere desiderare: non quidem ex displicentia persona, sed ob aliquod temporale emolumentum inde secutum. Sic docet Emanuel Sa, ubi absolute dicit te posse proximo optare malum corporale ad salutem animæ, & mortem ab Reipub. bonum & honestum, & hosti tibi aliqui valde nocivo mortem, non odio, sed ad vitandum damnum suum item de morte ei eius gaudere ob bonum inde secutum. Axor, & Bonacina 1. 2. disp. 3. circa 1. Decal. præcept. quæst. 4. p. 1. tim. §. 7. n. 7. affirmant licere matri mortem filiarum optare, eo, quod ob deformitatem; vel inopiam non possit eas iuxta suum desiderium nuptiis tradere: & idem esse dicunt, si ob illarum causam male tractetur à marito: posset enim illarum mortem optare, ut ab illo damno liberetur. Consentit eis Ioannes Sanchez, qui sic inquit: Licetum est optare tibi vel proximo mortem ob vitandam molestiam infirmitatem, mendicitatem, vitam penalem amari infirmitatem, & alia huius generis: dummodo desideres, ut à Deo infligenda non ab homine iuste vel à Demone. Ratio est quia huiusmodi desiderium, & gaudium de malo proximi, non tam est desiderium, & gaudium de malo illius, quam de bono inde secuto: ergo non habet melitiam: quia illam habere non potest, nisi finis illius malus sit cum tota species actus in effectu est ex fine defumatur. Hæc Castro Palaus, qui etiam respondit ad quasdam rationes in contrarium. Rectè autem dictum est (morte naturali) nam si occasionem iniustam desiderares; te sine dubio peccaturum, paulò ante vidimus.

33. Vereor autem, ne Bonacina modò à nobis num. 31. sine, allatus sibi adversetur. In alio enim loco contrarium docuit, ut merito eum pro se Castro Palaus citare poterit. Ecce Bonacina verba tom. 2. d. 3. circa primum Decalogi præcepti. q. 4. p. ultimo, §. 1. num. 7. citato iam modò à Cast. Pal. ad veritatem suammet verbis dicto num. 31. à nobis allatis: Ex dictis sequitur eum graviter peccare contra Charitatem, qui alicui malum exoptat; ex displicentia persona, & non ob bonum ipsius vel alterius. Et paulò post: Secus, si gaudet de malo, vel tristetur de bono ex bono motivo; actus enim inefficax specificatur à motivo; ab eoque bonitatem, & malitiam sumit. Ob id à mortali excusatur, qui de sanitate alicuius tristatur, quia ex recta voluntate occasione sumit peccandi: & post pauca: Idem dicendum videtur de Mare quæ mortem filii exoptat: quia occasione ipsarum malè secum agit à marito, aut iniuriis afflicto.

non enim proprie dicitur filius ex displicentia ipsorum, sed in designationem proprii mali. Hæc Bonacina. Ex quibus vides opinionem Castro Palai esse satis probabilem. Inquires secundo: An licet aliis, ita tibi ipsi possit quis modo dicto malum optare, v.g. mortem ad arum-
tas vite huius evitandas?

Respondeo, Ita propter easdem rationes, quia tunc bonum sibi optat, non malum. Ita Vasquez, Sà, Tur-
bomus Navari, apud Bonac. disp. 3. q. 4. p. vlt. §. 1. n. 11. Negue sequitur ad easdem molestias declinandas, posse aliquem necem fieri, vel aliis inferre velle, vel se ipsa
non sequitur, inquam, nam ibi actus desiderij
est inefficax, hoc est, sicut solum in ipso desiderio qui
est inefficax sumit suam bonitatem, malitiamve à mo-
tivo, seu fine. At hic est efficax, hoc est, tendi ad ipsum
exteriorum effectum, qui actus efficax speciem sumit suam
non à motivo solum, seu fine, verum etiam ab ipso opo-
re exterioris, quoad patiare quis intendit. Cum ergo in hoc
casu ipsum opus externum sit nec propria, quæ semper
est illicita; etiam erit & illius volitio.

Sunt apud nos non pauci fides, qui tanquam de mor-
tali se acculant, sibi mortem optasse, quo incommoda
vite huius effugiant. Eiusmodi Penitentes, con-
fessiones sunt admovendi, illis ut conscientia eorum
liberetur, ut sollicitiores sint in docendis Peniten-
tibus. Nam profecto admirans sapius adverti, aliquos
solitos frequentissimè conteri, hac erronea conscientia
laborasse. Deus immortalis! nunquamne Confessarius
sibi serupulo vertit, se teneri ex charitate, ex Officio,
Dilectionis manus erga Penitentes exercere? Medicus est
Confessarius, Iudex, & Magister.

Invidia.

35. Inquires tertio. An sicut potest quis modo ha-
bitus explicat gaudere de malo alterius, quia sibi bo-
num, licet contra, licet quæritur tristari de alterius bono
ut sibi malum; Respondeo: Hic videtur esse actus
invidiæ, quam sic communiter describunt Doctores ex
S. Thom. 2. 2. q. 36. art. 2. & 3. Valent. Coninon. Suarez,
Bonac. Aliique apud Castro Pal. tom. 1. tr. 6. d. 4. p. 2. n. 2.
Est invidiana tristitia, quæ quis dolet de bono alterius, non
quatenus est illius bonum, sed quatenus videtur diminuire
proprium excellentiam, seu proprium bonum. Quare quando
quis tristatur de bono alterius, quia videt ut illi malum
est actus odij: quando tristatur de eodem alterius bono,
quatenus hoc bonum verè est malum eiusdem, vel est ma-
lum eius, vel est malum Reipub. pertinet ad Charitatem,
At quando tristatur de bono alterius, ut est diminutivum
suum, apprehenditur diminuire propriam excellentiam,
bonumque proprium, est (inquit) actus invidiæ.

36. Hæc communiter. Quæ tamen mihi diffinisse
semper visa sunt. Cum enim ad eundem habitum per-
tinet amare rem & odio habere eius contrarium: per
eandem enim virtutem amo, v.g. bonum mei Patris, &
odio habeo malum meo Patri adversarium: sanè ad eun-
dem habitum, quo naturaliter scilicet, se quis amat, perti-
net gaudere de malo alterius, est bonum suum, modo
supra concessio, & pertinebit tristari de bono eiusdem, v.
eiusdem malum. Lege S. Thom. 3. p. q. 85. art. 2. ad 1.

37. Præterea, ex communi Doctrina, non peccat is,
qui videns v.g. divitias in proximo, tristatur eas se non
habere, si non tristetur eas à proximo possideri, quia sic
non dolet de bono alterius, sed de propria carentia, quæ
sibi mala est. Lege Bonac. 1. d. 3. q. 4. p. vlt. §. 1. n. 1. & pal-
lam. Iam arguo: Quando doleo de bono alterius: ut
est diminutivum meæ excellentiæ, non doleo de bono
alterius absolute, sed formaliter de malo meo, seu de di-
minutione meæ excellentiæ, quæ mihi mala est. Ergo
(nisi aliud addatur, quod max. nos addemus) actum pec-
caminosum non elicit. Et ratio fundamentalis est, quia
omnes modò docuimus, actum inefficacem sumere spe-
ciem suam à fine, vel motivo. Quoniam ergo in casu
nostro finis tristitiæ est diminutio mei boni, de qua tri-

sta licetè possum: actus eiusmodi, ex hoc capite, pecca-
tum non erit.

Fitur Castro Palau. 1. c. 3. imminutionem propriæ
excellentiæ malum esse, & dignum, ut de illo quis tris-
tetur: sed quia invidus non solum de illo malo, sed etiam de
bono proximi per se, & non per accidens tristatur: quia
bonum proximi per se, & immediatè hanc imminutio-
nem causat ea de causa, inquit, hæc tristitia mala est.

Sed non satisfacit: nam falsum est: invidum in hoc
actu tristari de bono alterius per se, & non per accidens:
tristatur enim de eo bono, ut causat diminutionem excel-
lentiæ propriæ, atque adeo ratione alterius, & conse-
quenter per accidens. Quod autem immediatè causet di-
minutionem dictam, non obest, sed faver nostræ doctri-
næ: nam tanto magis erit odio dignum. Sicut enim, si gau-
derem de malo alterius, v.g. de morte patris, ut causante
immediatè bonum meum, puta hæreditatis successio-
nem; non esse peccatum, supra omnes vidimus: sic
contrariè, si doleam de bono alterius, ut causante imme-
diatè malum meum, culpa non erit.

38. Virgo: At sic tolleretur de medio peccatum in-
vidiæ, vnum ex septem capitalibus. Respondeo nequaquam
tollit. Est autem menti revocandum, non inde illa septem
capitalia appellari, quia semper sint mortalia; neque
enim semper Superbia, Gula, Ira, &c. mortalem culpam
attingunt: sed quia sunt veluti capita, & radices, unde
frequens mortalium numerus enascatur: & certè ex tri-
stitia boni alterius, quatenus apprehenditur diminuire
proprium excellentiam, sepius progignuntur insidiæ
contra proximum, odio; detractiones, infamiae, &c. pro-
pter quæ rectè dicit S. Paulus: *Invidus tradi in reprobum
sensum*; sicuti simile quid dicimus de superbis, iracundis
ventri deditis, &c.

39. Ipsum ergo peccatum invidiæ in se, & ut differt
ab aliis (quod rectè Doctores dicunt oriri ab animo pu-
sillo), consistere puto in ea voluntate, quæ admittitur illa
apprehensio, per quam quis credit bonum alterius, ut
bonum alterius est, esse causam proprii maliv. g. quod
honor sodalis mei sit dedecus meum. Dico (falso) nam si
verè ita esset invidiæ culpa non esset. Fac enim Anto-
nium ignobilissimum aduise matrimonio forem Petri
nobilissimi; cum id bonum Antonij revera sit dedecus
Petri, quis eundem Petrum de invidia damnabit, si tri-
stetur de matrimonio, seu de hoc bono Antonij, non ut
est Antonij bonum, sed ut est causa ignominie suipius
Petri. At si falsò simile quid apprehendamus, ut si sanita-
tem, divitias scientiam mei proximi, ego sine ullo fun-
damento cedere in meum dedecus deliberatè apprehen-
dam, & deique illius proximi bonis trister; merito invidiæ
reus existimabor. Non autem dico invidiæ peccatum
consistere in apprehensione, quæ est actus intellectus,
sed dico consistere in ea volitione, quæ admitto, seu non
repello, nec contingo eas pusillas apprehensiones, ex qui-
bus decor prædictam tristitiam. Atque id, quod diu
mente revolvitur, ad essentialem notionem invidiæ inve-
niendam, quæ illius proximi bonis trister; merito invidiæ
reus existimabor. Non autem dico invidiæ peccatum
consistere in apprehensione, quæ est actus intellectus,
sed dico consistere in ea volitione, quæ admitto, seu non
repello, nec contingo eas pusillas apprehensiones, ex qui-
bus decor prædictam tristitiam. Atque id, quod diu
mente revolvitur, ad essentialem notionem invidiæ inve-
niendam, quæ illius proximi bonis trister; merito invidiæ
reus existimabor. Non autem dico invidiæ peccatum
consistere in apprehensione, quæ est actus intellectus,
sed dico consistere in ea volitione, quæ admitto, seu non
repello, nec contingo eas pusillas apprehensiones, ex qui-
bus decor prædictam tristitiam. Atque id, quod diu
mente revolvitur, ad essentialem notionem invidiæ inve-
niendam, quæ illius proximi bonis trister; merito invidiæ
reus existimabor.

40. Et Sanctus quidem Thomas, cæterique Doctores
citati *lib. H.* quando tanquæ certum supponunt in-
vidiam esse tristitiam, quæ quis dolet de bono alterius, ut
est diminutivum propriæ excellentiæ; sunt intelligendi
descripsisse invidiam ab effectu; ex voluntaria enim ad-
missione illius pusillæ apprehensionis, in qua vera in-
vidiæ culpa residet, nascitur tanquam effectus tristitia
illa, peccaminosa quidem, si sit alicuius mali causa, ut
esse solet facile non tamen peccaminosa, si in ea dumi-
taxat sisteremus.

21. Quod si constanter velit quis contendere in-
vidiam consistere in prædicta formali tristitia; ita id ad-
mittimus, ut culpabilis invidia non sit qualibet dicta
tristitia; sed quæ est excedens, anxietatibus plena, uno
verbo, inordinata: sicuti non quamlibet iram, vel glori-
am verò excedentem, & inordinatam culpabilem esse,
docemus